

ISBN 978-606-95435-5-9

LIBRIS

We know
books

OLGA DE PITRAY

CAVALERUL DE DUMINICĂ

TRADUCERE DIN LIMBA FRANCEZĂ
DE MANUEL VALERIU

PREȘANIA

5	Prefață	
8	Capitolul 1	„Blanc-d’Asperge”
16	Capitolul 2	Rugăciunea de seară
26	Capitolul 3	Copii răsfățați
33	Capitolul 4	Pierdere și sărăcie
46	Capitolul 5	Viață turbulentă
52	Capitolul 6	Evenimentele se precipită
61	Capitolul 7	Salvatorul
68	Capitolul 8	Noul contabil
78	Capitolul 9	Cavalerul de duminică
88	Capitolul 10	Serviciul militar
95	Capitolul 11	Trăsături de eroism
102	Capitolul 12	Caporal
110	Capitolul 13	Portretul – Reabilitarea
117	Capitolul 14	Antipatie
124	Capitolul 15	Mama
131	Capitolul 16	Două tablouri
139	Capitolul 17	În timpul somnului
146	Capitolul 18	Descoperire și prefacere
155	Capitolul 19	Om bun la toate
163	Capitolul 20	Testamentul lui Urbain
169	Capitolul 21	Fericita surpriză

— BLANC-D'ASPERGE, IAR MI-AI ȘTERPELIT pensula!

— O, maestre, fără să vreau. Aveam de făcut un crochiu pentru domnul Roland, credeți-mă...

— Roland, Roland! Uite unde era țapul ispășitor! Ca și când un băiețaș de șase ani ar fi interesat de crochiuri!

— Da, maestre, el e interesat de așa ceva. Recunoaște toate animalele pe care le fac.

— Măi, să fie! E mai tare ca mine, atunci. Nu te mai văicări, nătărăule! Știu bine că ești pasionat de pictură, dar e o pasiune nefericită, fiindcă ar fi peste măsură dacă ai ajunge la vreun rezultat, cu toate strădaniile tale. Degeaba mă spetesc să-ți dau lecții, tot în zadar e... îți spun sincer că mă dau bătut, ca profesor.

— Și totuși, maestre, un mare artist ca dumneavoastră predă grozav de bine lecțiile.

— Un mare artist... repetă cu tristețe Yvon Rennièr. Nu știi ce spui, săracul de tine. Un mare artist reușește în ceea ce face, pe când eu...

Pictorul nu și-a terminat fraza, ci s-a cufundat într-o visare tristă, atât de tare, încât paleta și pensula i-au scăpat printre mâini fără ca el să-și dea seama. Ucenicul, care-l privea cu simpatie, le-a prins din cădere, le-a așezat lângă el și a ieșit încetșor, respectând durerea tăcută ce se întipărise pe chipul obosit al maestrului său.

Apusul soarelui lumina cu sublime licăriri atelierul unde Rennièr visa astfel. Deși înveselită de acest oaspete trimis de Dumnezeu, camera mare descoperea o sărăcie profundă. Locurile goale de pe pereți arătau că bibelourile rare și panopliile de arme valoroase dispăruseră pentru a fi convertite în bani obișnuiți, ca să acopere cheltuielile familiei. În ciuda curățeniei meticuloase a micii locuințe a artistului, se simțea cu tristețe că această familie nu era fericită; tânăra femeie era într-un continuu du-te-vino, activă și alertă, dar surâsul nu era prezent pe buzele ei palide, nici măcar atunci când privirea i se îndrepta spre pictor, mereu visător, pe care-l observa prin ușa întredeschisă. Doar cântecul vesel al unui copil însuflețea această locuință tăcută. În pragul ușii, Roland, tachinat de Blanc-d'Asperge, intonase o baladă din vremurile de odinioară, iar

tristetea cuvintelor contrasta cu veselia băiețașului care le recita fără grija, ca pe un cântec.

— Cântă, bietul de el! spuse Rennièrè, întorcând capul spre băiat. Nici nu se gândește la ce înseamnă viața și mai ales la ce-l așteaptă.

— Ce tot spui, prietene? întrebă cu tandrețe tânăra doamnă, apropiindu-se de pictorul blazat.

— Eu spun, Anne, că dacă Roland va deveni un artist ca mine, existența sa va fi un lung calvar. Mai spun că, în vremurile deplorabile pe care le trăim, este periculos să fii modest, sincer și adevărat. Și că natura, interpretată cu larghețe, reprezentată așa cum este ea, e nebăgată în seamă de publicul modern. În sfârșit, mai zic și că, în ciuda entuziasmului meu înflăcărat care mă roade și care se reflectă în operele mele, eu sunt un oarecare, voi rămâne sărac și voi muri fără să știi ce se va întâmpla cu tine și cu fiul nostru...

— Destul, dragule! Îmi faci rău prin aceste gânduri amare. Ai încredere în Dumnezeu! Fii conștient de geniul tău! Da, geniul tău... Degeaba dai din cap, trebuie să ai conștiința a ceea ce ești. Vei ieși învingător din aceste încercări; numele tău va fi încununat de glorie și publicul te va preamări...

— Da, așa cum îl preamărea pe Tasso, al cărui car triumfal era un car funebru, observă pictorul cu durere. Scuză-mă, draga mea Anne, adăugă el cu duioșie,

văzând ochii înlăcrimați ai soției sale, greșesc prin a te întrista cu aceste gânduri sumbre... greșesc și prin a nu mă supune încercărilor prin care trecem împreună, în timp ce Dumnezeu mi-a îngăduit să te-nătlnesc în drumul meu, pentru a-mi fi alături. Nobilă femeie! Aveam nevoie de o inimă curată ca a ta, ca să nu fiu copleșit de durere... Gândește-te puțin! Să fiu necunoscut la treizeci și cinci de ani, eu, Rennièrè, cel căruia maestrul său îi prevesteau un viitor atât de frumos și pe care-l numeau cel mai strălucit elev al lor... Și iată-mă aici, singuratic, sărac, suferind pentru necazul care apasă asupra dragei mele soții și a copilului meu iubit... Scumpul meu Roland! Nu degeaba el poartă numele sonor pe care i l-a dat capriciul meu!¹ Așa cât e de mic, arată a avea o minte a cuiva de altă vârstă și îmi pare a avea drept naș pe vestitul Paladin pe care-l admiră deja tot atât ca și mine, atunci când îi povestesc legenda eroică². Ai remarcat cu câtă istețime copilărească îl consolează și îl încurajează pe acest nefericit Blanc-d'Asperge?

— Desigur, prietene, și sunt adesea înduioșată când îl aud vorbind ciudatului tău elev.

¹ Roland, denumit și Conte Roland, a fost o căpetenie militară francă din timpul lui Carol cel Mare devenit una din principalele figuri ale ciclului literar „Matière de France” (Ciclul carolingian).

² Legenda spune că Roland era neînfricat și avea o sabie binecuvântată ce nu se putea rupe. Viața sa a devenit povestea nobilului creștin ucis în luptă cu musulmanii pentru eliberarea teritoriilor ocupate de aceștia.

— L-ai numit *ciudat*, ești îngăduitoare să-l numești doar așa. Spune-i mai degrabă *grotesc*. Entuziasmul lui pentru lucrările mele mă face să mă îndoiesc de mine însumi, atunci când îmi spun că numai el le admiră. Iată, acest apus de soare pe care l-am terminat acum câteva săptămâni, n-am avut curajul să-l privesc din nou, după ce acest neghiob mi-a strigat ceva greu de înțeles: „Maestre, acestui tablou îi lipsește ceva...” Ce anume, nu a știut să-mi spună. Asta m-a agasat așa de tare încât era cât pe-aici să-mi repugne tabloul. Totuși e un tablou reușit...

— Într-adevăr, e un tablou foarte frumos... dar ce trist și întunecat este...

— O, păi eu nu pictez lucruri vesele. Salvator Rosa nu picta nunțile sătești.

— Mamă, mi-e foame! strigă Roland, apărând dintr-odată pe pragul ușii, inocent și frumos ca un heruvim al lui Rafael.

— Ce natural este! observă Rennièr, care se îndreptă spre el, îl luă în brațe și se apucă să-l sărute.

— Hai să ne așezăm la masă, domnilor, zise cu veselie tânăra femeie. Cina e gata, iar Roland are stomacul atât de precis, încât ar face de rușine chiar și un cronometru.

— Hei, Blanc-d'Asperge, vino să mâncăm! strigă copilul, aplecându-și capul brunet spre grădină, acolo unde se afla învățăcelul deșelat al lui Rennièr.

Pictorul schimbă o privire emoționată cu soția sa, în timp ce ucenicul său sosea cu pași mari și ocupa locul favorit lângă singurul său admirator, ce purta o jachetă și pantaloni scurți.

Cu unsprezece ani înainte de începutul acestei întâmplări, Yvon Rennièr se căsătorise cu o tânără orfană, ce avea ca moștenire doar un chip încântător, o inimă de aur, o educație desăvârșită și virtuțile puternice și sensibile ale unei creștine adevărate. El însuși sărac, pictorul, distins în trecut cu Marele Premiu al Romei, spera în viitorul său și nu se îndoia că succesul i-ar permite să-și întrețină familia. Din păcate, trei copii le-au murit de mici, ceea ce i-a mâhnit pe părinți și a întunecat interiorul casei în care strâmtorarea și-a făcut locaș. Nașterea lui Roland le adusese doar o bucurie temătoare, căci se tot gândeau cu oarecare neliniște dacă va trăi. Energia copilului le risipise temerile, încet-încet, dar strâmtorarea persista și le trebuia străduință multă ca să se poată descurca cu traiul. Anne lucra pe ascuns, iar tapiseriile sale, trudite cu minuțiozitate, erau într-adevăr necesare pentru a ajuta biata familie. Ziua în care Rennièr a descoperit această „afacere” a fost pentru el o zi plăcută, dar și crudă în același timp. Orgoliul său era nemulțumit de ideea că era incapabil să asigure necesarul familiei sale, iar recunoștința sa

pentru credincioșia vitejească a celei care era îngerul său pазitor se adăuga mândriei de a-i vedea atâtea virtuți.

Stabiliți mai întâi într-un apartament drăguț din strada Amsterdam, artistul și familia sa trebuiseră să se mute într-o căsuță de la periferie. Anne aprecia avantajele de acolo, aerul curat și liniștea necesară; dar Rennièr spunea cu amărăciune că era un pas înapoi și se întreba cu multă teamă ce avea să le aducă viitorul.

Silit să rămână pe ultimele baricade, bietul artist se dedicase diverselor lucrări și nu se putea ocupa de tablourile sale serioase decât așa, din când în când. Într-una din drumețiile sale, fiind în căutarea unor panorame pitorești, l-a întâlnit pe excentricul Blanc-d'Asperge. Numele real al acestui pictor fără talent era Grégoire Virdon. Aspectul său costeliv, figura sa de un alb-gălbui i-au adus această poreclă dată de către artist, atunci când, remarcând perseverența cu care acest băiat necunoscut contempla pe deasupra umărului desenul pe care-l termina, l-a interpellat cu veselie, dându-i această poreclă, care i-a și rămas³. Căci Blanc-d'Asperge, urmărindu-l și descoperindu-i locuința, a venit atât de des să-i admire opera la care lucra, încât pictorul, prietenos ca toți oamenii buni la inimă, l-a invitat să vină oricând pofteste, iar băiatul n-a așteptat să i se spună de două ori. Odată intrat, a fost discutat despre

³ S-ar traduce ca „Alb-ca-sparanghelul.”

situația lui, iar povestea ce le-a spus-o i-a înduișat pe Rennièr și pe soția acestuia. Bătut de niște părinți brutali și nepăsători, săracul Blanc-d'Asperge fusese crescut doar Dumnezeu știe cum și nu prea avea idee ce înseamnă școala. Pentru moment, era ucenic la un zugrav, dar nu i se potrivea acest lucru, până ce l-a zărit pe Rennièr pictând. Atunci, imaginația sa a prins aripi. „Anch'io sono pittore!”⁴ ar fi spus el, dacă ar fi știut de această expresie. Pe scurt, entuziasmul ucenicului l-a mișcat pe artist și acesta, după ce s-a informat asupra lui, a consimțit să îl ia la el ca elev.

Doar că respectivul personaj era, din păcate, încă o gură de hrănit. Ucenicul era simplu în ultimul hal: creierul său modest era incapabil de altceva decât de a admira, dar imitația adevărată, lucrul serios, îi era cu neputință. Însă când Rennièr a înțeles asta, era prea târziu. Ultimul stăpân al lui Blanc-d'Asperge, dezamăgit de plecarea lui, nu a dorit să îl ia înapoi. Părinții s-au mâniat pe pictorul care le punea fiul în încurcătură, după ce-l făcuse să piardă o poziție bună, și iată de ce îl găsim pe ucenic la familia Rennièr și ocrotit de Roland, al cărui prieten apropiat devenise în curând.

⁴ „Și eu sunt pictor!” – frază atribuită lui Correggio, rostită când acesta admira unul dintre tablourile lui Rafael.

ERA CEVA STRANIU, CARAGHIOS ȘI ÎNDUIOȘĂTOR în același timp în entuziasmul calm și naiv cu care Roland îi dădea lui Blanc-d'Asperge sfaturi și îndemnuri, pe care acesta le asculta și le urma cu sfințenie. Bietul ucenic se simțea îndrăgit în chip sincer de frumosul inocent care era bucuria casei și neînțelegând prea bine situația apăsătoare a familiei, se străduia să fie de folos și mai ales încerca să mănânce cât mai puțin cu putință. Însă de cum se așeza la masă, hotărârea de a mânca mai puțin îi slăbea. Se uita atât de expresiv la ispititorul fel de mâncare ce era înaintea lui, încât Roland, ghicindu-i pofta, spunea că-i este de ajuns cât a mâncat și îi ceda o parte din porție lui Blanc-d'Asperge, care protesta așa, de ochii lumii, dar până la urmă accepta, cu ochii strălucindu-i de o naivă bucurie, hrana de care se lipsea scumpul copilaș. Părinții săi treceau cu vederea acest lucru, dar erau înduioșați de aceste amabile și constante sacrificii.

Speranțele pictorului au fost reaprins de un moment de bucurie, datorat faptului că un vechi prieten al tatălui său, prieten care decedase între timp, lăsându-i zece mii de franci, închiriasse o mică vilă situată la Barbizon și cum contractul era pe sfârșite, proprietarul i-a oferit familiei artistului posibilitatea de a locui acolo până la expirarea contractului, plătind o chirie foarte modestă. Toți se bucurau. Anne se felicita pentru că putea să-i ofere fiului ei perspectiva de a cunoaște cu adevărat mediul rural, Rennièră radia la gândul că putea găsi surse grandioase de inspirație pentru tablourile lui, Roland jubila că viața lor va avea o schimbare, iar Blanc-d'Asperge se veselea de bucuria lui Roland.

Iată-i ajunși la o căsuță cochetă, unde ar fi trebuit să-și petreacă vara și toamna, într-un mediu încântător. S-au instalat voioși în noua lor locuință, iar obrajii palizi ai tinerei femei au redobândit iute strălucirea lor de altădată. Cât despre Roland, era plin de fericire: alerga în toate părțile, urmat și supravegheat de credinciosul ucenic al pictorului, a cărui umbră gigantică semăna cu cea a unui ogar în picioare.

Rennièră strălucea de-a dreptul. Nobila sa figură, atât de des și de dureros crispată, își reluase expresia de ardoare și entuziasm ce o defineau. Străbătea cu sufletul la gură surzătoarea localitate rurală ce se desfășura înaintea privirii sale pline de încântare. Seara, revenea